

Rechts Justus van Dillen in de rol van Theseus.

FOTO SANNE PEPPER

De dilemma's van Theseus zijn nog uiterst actueel

TONEEL SMEKELINGEN

Van Olivier Diepenhorst/Toneelschuur Producties **Gezien** 31/10 **Waar** Toneelschuur **Nog te zien** 9-22/11 Bellevue, 2/12 Amstelveen, 11/12 Almere, 16-19/12 Toneelschuur

★★★★☆

Smekelingen, dat zijn de moeders die Theseus, leider van Athene, smeken de lijken van hun zonen te begraven. Ze forceren hem daarmee in de strijd tussen Thebe en Argos, een strijd die niet de zijne is – met alle gevolgen van dien.

Euripides schreef hiermee een voor zijn doen bijzonder politiek georiënteerd stuk, waarin neutraliteit en afzijdigheid tegenover buitenlandse problematiek in het geding komt. Hoe ver reikt ieders morele plicht en verantwoordelijkheid tot humanitaire hulp? De thematieken van dit stuk, dat ruim tweeduizend jaar geleden is geschreven, zijn uiterst actueel: ook onze leiders, van Tweede Kamerleden tot burgemeesters, zullen zich in de dilemma's van Theseus herkennen.

Soms zie je in een toneelstuk sterk de regisseur aan het werk. Zo niet bij Olivier Diepenhorst. Zijn regie is subtiel, onopvallend bijna; hij lijkt te verdwijnen tussen de taal en de personages. Eerder regisseerde hij bij Toneelschuur teksten van Harold Pinter en Lars Norén. Deze bewerking van Herman Altena blijft dicht bij de Griekse dichtvorm.

Tegen een bloedrode achterwand plaatste scenograaf Marc Warning een koffieautomaat, met daarop balanceerend een lange plank. Een sterk beeld dat deze voorstelling precies vangt: hedendaags en universeel, alledaags en veelomvattend. De plank, die bijna de hele breedte van de speelvloer beslaat, ondergaat dezelfde spanningsboog als Theseus, als de smekende vrouwen, als onze huidige politieke leiders en alle volken in kwestie, van toen en nu: wordt het buigen of barsten?

Het oorspronkelijke stuk heeft 26 personages, maar wordt hier met vijf acteurs gespeeld. Dat levert mooie

vondsten op: bijvoorbeeld het koor van smekende moeders dat Jade Olieberg in haar eentje verbeeldt. Maar het palet aan acteurs in een dubbelrol maakt de relatief statige teksten waar deze voorstelling uit bestaat bij vlagen ook diffuus en moeilijk te duiden. De heldere scène waarin Theseus (Justus van Dillen) met Adrastos (Martijn Nieuwerf) in discussie gaat over democratie, is één van de sterkste momenten.

Schakelend tussen de koffieautomaat, de microfoon en de tegenstander wordt hier een debat over vrijheid gevoerd dat binnen de kaders van dit Griekse drama blijft, maar tegelijkertijd kraakhelder refereert aan oeverloos voortdurende praatprogramma's op tv. 'Hoe kan een volk dat geen richting kan geven aan woorden een stad leiden?' Doorspekt met alom vertegenwoordigde beleefd-doenerij worden hier glimlachend twee tegenovergestelde meningen uiteengezet. 'Er is geen grotere vijand voor een stad dan een alleenheerser.' Taal, regie, richting en toneelbeeld haken hier helemaal op elkaar in.

Zo ook de scène waarin een vader rouwt om zijn overleden dochter (die zich even daarvoor in een prachtig theateraal beeld in haar bruidsjurk van de koffieautomaat wierp). Diepenhorst kan binnen de kaders van het brede maatschappelijke engagement een groot uitgemeten, persoonlijke emotionaliteit sorteren.

Sander Janssens